

5.1.1994/4

Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa

Katso tekijänoikeudellinen huomautus [käyttöehdoissa](#).
Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Lain soveltamisala

Tämän lain säännöksiä sovelletaan kansainväliseen oikeusapuun rikosasiassa, jonka käsittely oikeusapua pyydetessä kuuluu pyynnön esittäneen Suomen viranomaisen tai vieraan valtion viranomaisen toimivaltaan.

Tässä laissa tarkoitettuun kansainväliseen oikeusapuun kuuluu:

- 1) päätösten, haasteiden, kutsujen ja muiden rikosasian käsittelyyn liittyvien asiakirjojen tiedoksianto, mukaan luettuna kutsut saapua kuultavaksi pyynnön tehneen valtion viranomaisen eteen;
- 2) todistajien ja asiantuntijoiden sekä asianosaisten kuuleminen, asiantuntijalausuntojen hankkiminen, katselmusten toimittaminen, asiakirjojen ja esinetodisteiden hankkiminen sekä muiden todisteiden ja selvitysten vastaanottaminen ja toimittaminen rikosasian käsittelyä varten;
- 3) pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi;
- 4) syytetoimenpiteisiin ryhtyminen;
- 5) rikosrekisteritietojen luovuttaminen rikosasian käsittelyä varten; sekä
- 6) muu rikosasian käsittelyä varten tarvittava oikeusapu, tietojen antaminen lainsäädännöstä ja yhteistoiminta.

Suhteessa muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin tätä lakia sovelletaan ainoastaan sellaiseen oikeusapuun, josta ei säädetä rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetussa laissa ([430/2017](#)). Tätä lakia sovelletaan kuitenkin suhteessa Irlannin tasavaltaan ja Tanskan kuningaskuntaan. ([28.6.2017/432](#))

2 § ([20.2.2004/149](#))

Soveltamisalan rajoitukset

Tämän lain soveltamisalaan ei kuulu:

- 1) rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen; eikä
- 2) kansainvälinen yhteistoiminta rangaistusten täytäntöönpanossa, vapausrangaistukseen tuomittujen siirtäminen ja ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen sekä ehdonalaiseen vapauteen päästettyjen henkilöiden valvonnan siirtäminen ja sakkorangaistuksen, menettämisseuraamuksen tai muun tuomitun seuraamuksen täytäntöönpano.

3 §

Keskusviranomainen

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvista tehtävistä huolehtivana keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö.

Keskusviranomaisena oikeusministeriön tehtävänä on:

- 1) ottaa vastaan vieraan valtion viranomaisen lähettämät oikeusapupyynnöt;
- 2) huolehtia itse tai toimivaltaisten Suomen viranomaisten välityksellä vieraan valtion viranomaisten lähettämien oikeusapupyynnöiden täyttämisestä;
- 3) lähettää Suomen toimivaltaisten viranomaisten oikeusapupyynnöt vieraan valtion viranomaisille; sekä
- 4) huolehtia asiakirjojen kääntämisestä sekä muista keskusviranomaiselle kuuluvista tehtävistä.

4 §

Suomen viranomaisille tehdyt oikeusapupyynnöt

Vieraan valtion viranomaisen pyyntö oikeusavun antamisesta lähetetään oikeusministeriölle tai tehdään suoraan sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan pyynnön täyttäminen kuuluu.

Jos oikeusapupyyntö on lähetetty oikeusministeriölle, ministeriön tulee viipymättä toimittaa pyyntö sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan pyynnön toimeenpano kuuluu, jos pyynnön täyttäminen ei kuulu oikeusministeriön toimivaltaan.

5 §

Oikeusapupyynnön tekeminen vieraan valtion viranomaiselle

Oikeusapupyynnön vieraalle valtiolle voi tehdä oikeusministeriö, tuomioistuin, syyttävaviranomainen ja esitutkintaviranomainen. Jos oikeusapupyynnössä pyydetty toimenpide edellyttää Suomessa vastaavissa olosuhteissa muun kuin pyynnön esittävän viranomaisen päätöstä, tällainen päätös on haettava Suomessa pyynnön perusteeksi. ([11.4.2014/301](#))

Oikeusapupyynnön lähetetään vieraalle valtiolle noudattaen vieraan valtion edellyttämää järjestystä sekä ottaen huomioon, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä mahdollisesti voimassa olevissa sopimuksissa on määrätty. Pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriön välityksellä, jollei pyynnön esittänyt viranomainen voi lähettää sitä suoraan toimivaltaiselle vieraan valtion viranomaiselle tai jos pyynnön lähettämistä oikeusministeriön välityksellä on muusta syystä pidettävä tarkoituksenmukaisena. Oikeusministeriö voi tarvittaessa huolehtia siitä, että pyyntö lähetetään vieraalle valtiolle ulkoasiainministeriön välityksellä.

6 §

Tarkempien säännösten antaminen yhteydenpidosta

Tarkempia säännöksiä oikeusapupyynnön tekemisessä ja vastaanottamisessa noudatettavasta menettelystä sekä yhteydenpitojärjestyksestä annetaan asetuksella.

2 luku

Oikeusavun antaminen

7 §

Oikeusapupyynnön muoto ja sisältö

Vieraan valtion viranomaisen Suomen viranomaiselle osoittama oikeusapupyynnön voidaan tehdä kirjallisesti, teknisenä tallenteena tai suullisesti ja se voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä. Jos oikeusapupyynnön tarkoittaa haasteen, kutsun, päätöksen tai muun asiakirjan tiedoksi antamista, on pyyntöön kuitenkin aina liitettävä tai pyynnön yhteydessä toimitettava tiedoksi annettava asiakirja. Jos pyynnön tai siihen liittyvän asiakirjan oikeaperäisyydestä tai sisällöstä syntyy epäilystä, voi oikeusministeriö tai toimivaltainen viranomainen pyytää, että pyyntö vahvistetaan tarvittavilta osilta kirjallisesti. Oikeusapupyynnön ja siihen liittyviä asiakirjoja ei tarvitse laillistaa.

Oikeusapupyynnön tulee, siltä osin kuin pyynnön asianmukaisen toimeenpanon kannalta on tarpeellista, sisältää seuraavat tiedot:

1) pyynnön tehnyt viranomainen sekä tiedot siitä tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta, joka käsittelee pyynnön perusteena olevaa rikosasiaa;

2) pyynnön sisältö ja perusteet;

- 3) käytettävissä olevat tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, joita pyyntö koskee;
- 4) pyynnön perusteena olevan rikoksen oikeudellinen luonnehdinta sekä lainkohdat, joihin teon rangaistavuus perustuu;
- 5) lyhyt kuvaus rikollisesta teosta ja siihen liittyvistä tosiasioista, jollei pyyntö tarkoita asiakirjan tiedoksiantoa;
- 6) selostus selvitettävistä tosiasioista ja tiedot asiakirjoista ja todisteista; sekä
- 7) selvitys palkkiosta ja kulujen korvauksesta, johon pyynnön esittäneen valtion viranomaisen eteen todistajaksi tai asiantuntijaksi kutsuttava henkilö on oikeutettu.

Oikeusapupyynnön voidaan täyttää, vaikka pyyntö ei täytä 1 tai 2 momentissa asetettuja vaatimuksia, jos puutteellisuudet ovat sen laatuksia, että ne eivät estä pyynnön toimeenpanoa.

8 §

Kieli ja käännökset

Oikeusapupyynnön on tehtävä suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Pyyntöön liittyvien asiakirjojen tulee samoin olla suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka niihin on liitettävä käännökset jollekin näistä kielistä. ([11.4.2014/301](#))

Toimivaltainen viranomainen voi täyttää oikeusapupyynnön, vaikka pyyntö ja siihen liittyvät asiakirjat ovat jollain muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä, jos viranomainen hyväksyy kyseisen vieraan kielen käytön, eikä pyynnön täyttämiseksi muutoin ole estettä. Oikeusministeriön tehtävistä huolehtia käännösten laatimisesta vierailta kieliltä suomeksi ja ruotsiksi säädetään valtioneuvoston asetuksella. ([11.4.2014/301](#))

Tiedoksi annettavaan asiakirjaan ei tarvitse liittää käännöstä, jos tiedoksianto voidaan 17 §:n 2 momentin nojalla toimittaa liittämättä käännöstä asiakirjaan.

Oikeusapupyynnön perusteella toimitettavassa kuulemisessa voidaan käyttää vierasta kieltä, jos kuultava sitä pyytää tai toimivaltaisen viranomaisen mielestä se on muutoin perusteltua, eikä vieraan kielen käyttö vaaranna asiaan osallisten oikeuksia tai oikeusturvaa. ([20.2.2004/149](#))

9 §

Pyynnön toimeenpano

Oikeusapupyynnön täyttämisenä on noudatettava Suomen lain mukaista menettelyä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Oikeusapupyynnön on täytettävä viipymättä ja oikeusapupyynnön toimeenpanossa on, mikäli mahdollista, noudatettava pyynnössä esitettyjä tai siitä muutoin ilmeneviä määräaikoja. ([20.2.2004/149](#))

Jos oikeusapupyynnön tai siihen liitetyt asiakirjat ovat niin puutteelliset, että pyyntöä ei voida täyttää, on pyynnön esittänyttä vieraan valtion viranomaista viipymättä pyydettyä täydentämään pyyntöä taikka antamaan asiassa lisäselvityksiä.

Jos oikeusapupyynnön ei voida täyttää tai jos pyynnön täytäntöönpano viivästyy, on tästä ilmoitettava viipymättä pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle sekä samalla mainittava pyynnön täyttämättä jättämisen peruste taikka viivästyksen syyt.

10 §

Läsnäolo oikeusapua annettaessa

Pyynnön esittäneen valtion toimivaltaisella viranomaisella, asianosaisilla sekä sillä, jota asia muutoin koskee, on oikeus Suomen lain mukaisesti olla läsnä kuultaessa todistajia, asiantuntijoita tai asianosaisia taikka muuta pyydettyä toimenpidettä suoritettaessa. Pyynnön esittäneen valtion viranomaisella on tuomioistuimessa ja esitutkintaa toimitettaessa oikeus osallistua asian käsittelyyn ja esittää kuultaville kysymyksiä, jos tuomioistuin tai esitutkintaviranomainen antaa tähän luvan.

Pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä on pyydetyn toimenpiteen ajasta ja paikasta ilmoitettava pyynnön esittäneelle vieraan valtion viranomaiselle niin hyvissä ajoin, että viranomainen ja ne, joilla on oikeus olla läsnä, voivat tulla saapuville.

11 § (20.2.2004/149)

Pyynnössä esitetyn erityisen menettelyn noudattaminen

Jos oikeusapupyynnössä pyydetään erityisen muodon tai menettelyn käyttämistä, pyyntöä on noudatettava, jollei se ole Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaista eikä asiasta ole erikseen toisin säädetty tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Jos pyyntöä ei voida täyttää noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, on tästä viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle sekä samalla mainittava edellytykset, joilla pyyntö voitaisiin täyttää, ja tiedusteltava, onko pyyntö näillä edellytyksillä pantava täytäntöön.

11 a § (11.4.2014/301)

Kuuleminen videoneuvottelua käyttäen

Jos vieraan valtion viranomaisen tekemä oikeusapupyyntö koskee todistajan, asiantuntijan tai asianomistajan kuulemista käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa kuulemiseen osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, pyyntöön suostumisen edellytyksenä on, että tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisena.

Kuulemisen voi toimittaa pyynnön esittäneen valtion toimivaltainen viranomainen tai se voidaan toimittaa kyseisen viranomaisen johdolla.

Käräjäoikeuden puheenjohtaja tai esitutkintaviranomainen huolehtii kuultavan henkilöllisyyden toteamisesta ja valvoo, että kuulemisessa noudatetaan Suomen lainsäädännön peruseriaatteita. Jos toimivaltainen viranomainen katsoo, että kuulemisessa rikotaan näitä periaatteita, sen on välittömästi huolehdittava, että kuulemista jatketaan mainittujen periaatteiden mukaisesti taikka keskeytettävä kuuleminen.

Kuulemisesta laaditaan pöytäkirja, johon merkitään kuulemisen aika ja paikka, kuullun henkilöllisyys, kaikkien muiden Suomessa kuulemiseen osallistuneiden henkilöllisyys ja asema, vannotut valat tai annetut vakuutukset sekä tekniset olosuhteet, joissa kuuleminen tapahtui. Pöytäkirja toimitetaan pyynnön esittäneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Edellä 1–4 momentissa säädetyn lisäksi kuulemisessa noudatetaan 20–22 §:n säännöksiä.

11 b § [\(11.4.2014/301\)](#)

Vastaajan tai epäillyn kuuleminen videoneuvottelua käyttäen

Rikosasian vastaajaa tai rikoksesta epäiltyä voidaan kuulla 11 a §:ssä tarkoitettua menettelyä noudattaen, jos kuuleminen olisi vastaavassa tilanteessa Suomen lain mukaisesti mahdollista. Edellytyksenä on lisäksi, että vastaaja tai epäilty on antanut suostumuksensa menettelyyn. Suostumuksen antaminen on otettava tallenteeseen.

Vastaajalla tai epäillyllä, jota halutaan kuulla tämän pykälän mukaisesti, on oikeus avustajaan ja hänelle on pyynnöstä määrättävä puolustaja tämän pykälän mukaista kuulemista ja siihen tarvittavan suostumuksen antamista varten. Tuomioistuin määrää puolustajalle maksettavaksi kohtuullisen korvauksen, joka jää valtion vahingoksi. Puolustajan määräämisestä on muutoin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain [\(689/1997\) 2 luvussa](#) säädetään.

Vastaajalle tai epäillylle on ennen videokuulemista koskevan suostumuksen pyytämistä selvitettävä hänen oikeutensa käyttää avustajaa sekä se, että hänelle voidaan määrätä puolustaja.

11 c § [\(11.4.2014/301\)](#)

Kuuleminen puhelimen välityksellä

Edellä 11 a ja 11 b §:ssä tarkoitettu kuuleminen voidaan suorittaa myös puhelinta käyttäen. Edellytyksenä kuitenkin on, että kuultava on antanut suostumuksensa menettelyyn. Suostumuksen antaminen on otettava tallenteeseen.

[12 §](#)

Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Oikeusapua ei anneta, jos oikeusavun antaminen saattaisi loukata Suomen täysivaltaisuutta tai vaarantaa Suomen turvallisuutta taikka muita olennaisia etuja.

Oikeusapua ei anneta, jos oikeusavun antaminen olisi ristiriidassa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa taikka jos oikeusavun antaminen muutoin olisi Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaista.

[13 §](#)

Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet

Oikeusavun antamisesta voidaan kieltäytyä, jos:

1) pyynnön perusteena on teko, jota on pidettävä poliittisena rikoksena taikka sotilasrikoslainsäädännön alaan kuuluvana rikoksena;

- 2) pyynnön perusteena olevasta teosta ei Suomen lain mukaan voitaisi syyttää vanhentumisen, armahduksen tai muun vastaavan seikan johdosta;
- 3) pyynnön perusteena olevan teon johdosta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa aloitettu esitutkinta, asia on syyttäjäviranomaisen käsiteltävänä taikka asiassa on pantu vireille oikeudenkäynti;
- 4) pyynnön perusteena olevan teon osalta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa päätetty luopua esitutkinnan toimittamisesta, syytteen nostamisesta taikka jättää vastaaja rangaistukseen tuomitsematta tai muutoin luopua toimenpiteistä;
- 5) pyynnön perusteena olevan teon johdosta Suomessa tai kolmannessa valtiossa vireille pannussa oikeudenkäynnissä on annettu päätös, jossa vastaaja on tuomittu rangaistukseen tai syyte on hylätty; tai
- 6) pyynnön täyttäminen tulisi teon laatuun nähden vaatimaan kohtuuttomasti voimavaroja.

Oikeusapupyynnön toimeenpanoa voidaan lykätä, jos pyynnön toimeenpano saattaisi haitata tai viivästyttää rikostutkintaa, esitutkintaa taikka oikeudenkäyntiä Suomessa.

14 §

Oikeusavun epäämisestä päättäminen ja muutoksenhaku

Oikeusavun epäämisestä 12 §:n 1 momentissa mainitulla perusteella päättää oikeusministeriö. Oikeusavun epäämisestä muissa tapauksissa päättää se viranomaisen, jonka toimivaltaan pyynnön täyttäminen kuuluu. Jos oikeusapupyynnö on lähetetty keskusviranomaisena toimivalle oikeusministeriölle, voi oikeusministeriö toimittamatta pyyntöä toimivaltaiselle viranomaiselle päättää, että oikeusapua ei anneta, jos on ilmeistä, että oikeusapua ei voida asiassa antaa.

Jos käräjäoikeus on päättänyt, että oikeusapua ei anneta, voi oikeusministeriö saattaa asian hovioikeuden tutkittavaksi tyytymättömyyttä ilmoittamatta ja noudattaen soveltuvin osin, mitä valituksen tekemisestä käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään. Jos hovioikeus on päättänyt, että oikeusapua ei anneta, voi oikeusministeriö saattaa asian korkeimman oikeuden tutkittavaksi valituslupaa pyytämättä ja noudattaen, mitä valituksen tekemisestä hovioikeuden ratkaisuun säädetään. Päätökseen oikeusavun epäämisestä muissa tapauksissa ei saa hakea muutosta.

15 §

Pakkokeinojen käytön rajoitukset

Jos oikeusapupyynnö tarkoittaa tai sen täyttäminen edellyttää pakkokeinolaissa ([806/2011](#)) tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä, ei pakkokeinoja saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. ([22.7.2011/823](#)) Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske rahanpesurikokseen liittyvän pyynnön täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa pyynnössä tarkoitettusta rikoksesta epäilty henkilö on osallisena siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn,

eikä pakkokeinolain 8 luvun 24 §:ssä tarkoitettua datan säilyttämismääräystä. ([22.7.2011/823](#))

Jos oikeusapupyynnö koskee rikoksesta epäillyn tai vieraassa valtiossa vireillä olevan rikosoikeudenkäynnin vastaajan kuulemista oikeusapupyynnön mukaisesti esitutkinnassa tai tuomioistuimessa, ei kuultavaa saa pyynnön perusteena olevan teon johdosta pidättää, vangita tai määrätä matkustuskieltoon.

Jos oikeusapupyynnö sisältää kutsun saapua kuultavaksi vieraan valtion viranomaisen eteen, ei Suomen viranomaisen saa velvoittaa kuultavaksi kutsuttua noudattamaan kutsua taikka käyttää kuultavaksi kutsuttua vastaan pakkokeinoja kutsun noudattamatta jättämisen johdosta. Todistajan ja asianomistajan velvollisuudesta noudattaa toisen pohjoismaan tuomioistuimen antamaa kutsua säädetään velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetussa laissa ([349/75](#)).

16 §

Oikeusavun epääminen puuttuvan vastavuoroisuuden perusteella

Oikeusministeriö voi päättää, että oikeusapua ei anneta, jos pyynnön esittänyt valtio ei anna vastaavaa oikeusapua Suomen viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella.

3 luku

Erinäiset säännökset oikeusavun antamisesta

17 §

Tiedoksiannon toimittaminen

Asiakirjan tiedoksianto toimitetaan noudattaen sitä menettelyä, jota Suomen lain mukaan on vastaavan asiakirjan tiedoksiannossa noudatettava, taikka noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisena. Asiakirjan tiedoksiannosta on annettava todistus, josta tulee käydä ilmi tiedoksiannon aika, paikka ja tapa sekä se, kenelle asiakirja on annettu tiedoksi ja kenelle asiakirja on jätetty. ([20.2.2004/149](#))

Asiakirjan tiedoksianto toimitetaan 1 momentin mukaisesti, jos tiedoksi annettava asiakirja on suomen tai ruotsin kielellä taikka jos tiedoksi annettavaan asiakirjaan on liitetty käännös jommalle kummalle näistä kielistä. Muussa tapauksessa tiedoksianto voidaan toimittaa vain antamalla asiakirja sille, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, jos tämä suostuu ottamaan sen vastaan. Tiedoksianto voidaan kuitenkin toimittaa 1 momentin mukaisessa järjestyksessä, jos on ilmeistä, että se, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, riittävästi ymmärtää asiakirjassa tai siihen liitettyssä käännöksessä käytettyä kieltä.

Tarkempia säännöksiä menettelystä tiedoksiannon toimittamisessa annetaan asetuksella.

18 §

Haasteen tai kutsun tiedoksiantamisesta kieltäytyminen

Haasteen tai kutsun tiedoksiannosta voidaan kieltäytyä, jos kutsua ja siihen mahdollisesti liitettyjä muita tiedoksi annettavia asiakirjoja ei ole toimitettu pyynnön vastaanottaneelle Suomen viranomaiselle niin ajoissa, että kutsutulla on ollut käytettävissään kohtuullisesti aikaa saapua kuultavaksi. Tiedoksianto voidaan kuitenkin toimittaa, jos se, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, suostuu ottamaan asiakirjan vastaan.

19 §

Syytetoimenpiteisiin ryhtyminen vieraan valtion viranomaisen tekemän pyynnön perusteella

Vieraan valtion viranomaisen tämän lain mukaisesti esittämän pyynnön perusteella voidaan Suomessa ryhtyä syytetoimenpiteisiin noudattaen, mitä syytteen nostamisesta Suomen laissa erikseen säädetään.

20 §

Todisteiden vastaanottaminen ja asianosaisten kuuleminen yleisessä alioikeudessa

Jos vieraan valtion viranomaisen tekemä oikeusapupyynnö koskee todistajien tai asiantuntijoiden kuulemistä, asiakirjojen esittämistä, katselmuksen toimeenpanoa tai muiden todisteiden hankkimista taikka asianosaisten kuulemistä ja pyydetty toimenpide kuuluu tuomioistuimen toimivaltaan, huolehtii todisteiden vastaanottamisesta tai kuulemisesta yleinen alioikeus, jos:

- 1) kysymyksessä olevaa rikosasiaa koskeva oikeudenkäynti on vireillä pyynnön esittäneen vieraan valtion tuomioistuimessa; tai
- 2) todisteiden vastaanottamisen tai asianosaisten kuulemisen on pyydetty tapahtuvan tuomioistuimessa.

Todisteiden vastaanottamisesta tai asianosaisten kuulemisesta huolehtii sen paikkakunnan alioikeus, jonka tuomiopiirissä kuultavalla on kotipaikka tai asuinpaikka taikka jossa todisteiden vastaanottaminen taikka kuuleminen muutoin voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua. Syyttäjän on oltava saapuvilla asian käsittelyssä, jos tuomioistuin katsoo, että hänen läsnäolonsa on tarpeen. Menettelyssä on muutoin soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa on voimassa. ([13.5.2011/454](#))

21 §

Todisteiden ja selvitysten hankkiminen sekä asianosaisten kuuleminen esitutkinnassa

Muissa kuin 20 §:ssä mainituissa tapauksissa huolehtii todisteiden ja muiden selvitysten hankkimisesta ja asianosaisten sekä muiden henkilöiden kuulemisesta toimivaltainen esitutkintaviranomainen. Menettelyssä on muutoin soveltuvin osin noudatettava, mitä esitutkinnasta rikoksen johdosta on voimassa.

22 §

Todistajan, asiantuntijan ja esitutkinnassa kuultavan kieltäytymisoikeus

Sillä, jota kuullaan vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön nojalla todistajana tai asiantuntijana Suomen tuomioistuimessa tai joka saapuu kuultavaksi esitutkintaan, on oikeus kieltäytyä todistamasta tai antamasta lausuntoa, jos hänellä on tähän oikeus tai velvollisuus Suomen tai pyynnön esittäneen valtion lain mukaan. Vieraan valtion laki otetaan huomioon, jos oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta on todettu vieraan valtion tekemässä oikeusapupyynnössä tai jos pyynnön tehnyt vieraan valtion viranomaisen tämän vahvistaa Suomen tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen pyynnöstä taikka jos kieltäytymisperuste muutoin on tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen tiedossa.

23 §

Pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi

Vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi panna toimeen etsintä, takavarikko ja datan säilyttämismääräys, suorittaa telekuuntelua, televalvontaa, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, sijaintitietojen hankkimista epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi, tukiasematietojen hankkimista, suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä tarkkailua, peitetoimintaa ja valeostoja, käyttää valvottua läpilaskua sekä ottaa henkilötuntomerkit, jos tätä on pyydetty oikeusapupyynnössä taikka se on välttämätöntä oikeusapupyynnön toimeenpanemiseksi. ([11.4.2014/301](#))

Vieraassa valtiossa rikoksen johdosta määrättävän tai määrätyn menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi Suomessa voidaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä käyttää pakkokeinoja, jos vieraassa valtiossa määrättäväksi tuleva tai määrätty menettämisseuraamus voitaisiin panna Suomessa täytäntöön.

Pakkokeinojen käyttämisen edellytyksiin ja niitä käytettäessä noudatettavaan menettelyyn on sovellettava, mitä tämän lain 15 §:n 1 momentissa ja pakkokeinolaissa säädetään. ([20.2.2004/149](#))

23 a § ([11.4.2014/301](#))

Vieraan valtion virkamiehen oikeus peitetoiminnan tai valeoston toteuttamiseen

Suomen toimivaltaisen viranomaisen vieraalle valtiolle esittämän oikeusapupyynnön perusteella kyseisen valtion toimivaltaiselle virkamiehelle voidaan pakkokeinolain 10 luvussa säädettyjen edellytysten ja menettelyn mukaisesti antaa oikeus peitetoiminnan tai valeoston toteuttamisesta vastaavan poliisimiehen välittömässä valvonnassa suorittaa sellaisia yksittäisiä pakkokeinolain 10 luvun mukaisia peitetoiminta- tai valeostotoimenpiteitä, jotka on yksilöity peitetoiminnan tai valeoston toteuttamisesta laadittavassa kirjallisessa suunnitelmassa.

24 § ([11.5.2012/217](#))

Rikosrekisteritietojen luovuttaminen

Vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä voidaan tämän lain mukaisesti luovuttaa rikosrekisteritietoja rikosasian käsittelyä varten samoin edellytyksin kuin niitä voidaan antaa Suomen viranomaisille. Rikosrekisteritietojen luovuttamisesta päättää Oikeusrekisterikeskus. Jollei asiasta ole erikseen toisin säädetty tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu, toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta saatuja

tietoja luovutettaessa Oikeusrekisterikeskuksen on asetettava ehto, jonka mukaan tietoja saadaan käyttää vain sen rikosasian käsittelyyn, johon ne on pyydetty. ([11.4.2014/301](#)) Rikosrekisteritietojen luovuttamisesta toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle säädetään myös rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetussa laissa ([214/2012](#)).

25 § ([11.4.2014/301](#))

Oikeusavun antamisesta aiheutuvat kustannukset

Vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä annetusta oikeusavusta aiheutuvista kustannuksista ei peritä korvausta pyynnön esittäneeltä vieraalta valtiolta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista voidaan kuitenkin periä korvausta, jos kustannukset ovat huomattavat tai poikkeukselliset tai tästä on erikseen säädetty taikka määrätty Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa.

25 a § ([17.10.2001/849](#))

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ([621/1999](#)) tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa vieraan valtion oikeusapupyynnön perusteella luovuttaa myös salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja käytettäväksi todisteena rikosasiassa, jollei tiedon tai asiakirjan luovuttamista ulkomaille tai käyttämistä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus ei kuitenkaan koske tietoja, jotka niiden haltija on saanut luvan perusteella tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai viranomaisten suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten.

25 b § ([11.4.2014/301](#))

Vastuu vieraan valtion virkamiehen aiheuttamasta vahingosta

Kansainvälisen sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen nojalla tarkkailu-, takaa-ajo- tai esitutkintatehtävissä taikka Suomen viranomaisen esittämän tai hyväksymän oikeusapupyynnön nojalla edellä mainituissa tai muissa tehtävissä toimiva vieraan valtion virkamies, joka aiheuttaa vahinkoa virkatehtävissään Suomen alueella, rinnastetaan korvausvelvollisuutta määrättäessä suomalaiseen virkamieheen.

4 luku

Erinäiset säännökset oikeusavun pyytämisestä vieraalta valtiolta

[26 §](#)

Vastavuoroisuuden vahvistaminen

Tehtäessä oikeusapupyynnön vieraan valtion viranomaiselle oikeusministeriö voi tarvittaessa vahvistaa, että Suomen viranomaiset tulevat vastaavassa tapauksessa antamaan oikeusapua pyynnön vastaanottaneelle vieraalle valtiolle.

27 §

Salassapito, vaitiolovelvollisuus sekä tietojen käyttöä koskevat rajoitukset

Kun Suomen viranomainen pyytää oikeusapua vieraan valtion viranomaiselta, on asiakirjojen ja muiden tallenteiden salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeudesta voimassa, mitä Suomen laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on noudatettava, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä voimassa olevassa sopimuksessa taikka oikeusapua antaneen valtion asettamissa ehdoissa on määrätty salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietojen käytön rajoituksista taikka luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä.

28 §

Todistajan, asiantuntijan ja esitutkinnassa kuultavan kieltäytymisoikeus

Sillä, joka Suomen viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön mukaisesti tiedoksi annetusta kutsusta saapuu vieraasta valtiosta kuultavaksi todistajana tai asiantuntijana Suomen tuomioistuimessa taikka kuulusteltavaksi esitutkinnassa, on oikeus kieltäytyä todistamasta tai antamasta lausuntoa, jos hänellä on tähän oikeus tai velvollisuus Suomen tai pyynnön vastaanottaneen vieraan valtion lain mukaan. Vieraan valtion laki otetaan huomioon, jos oikeus tai velvollisuus kieltäytyä todistamasta on todettu Suomen viranomaisen tekemään oikeusapupyynnön annettussa vieraan valtion viranomaisen vastauksessa tai jos pyynnön vastaanottanut vieraan valtion viranomainen tämän vahvistaa Suomen tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen pyynnöstä taikka jos kieltäytymisperuste muutoin on tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen tiedossa.

Suomen viranomaisen kutsusta vieraasta valtiosta saapuneen todistajan, asiantuntijan, asianomistajan tai muun rikosasian selvittämiseksi kuultavan sekä rikosasian vastaajan ja rikoksesta epäillyn koskemattomuudesta säädetään oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa annetussa laissa ([11/94](#)).

5 luku

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä lain voimaantulo

29 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella. Oikeusministeriö voi lisäksi antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä kansainvälisen oikeusavun antamisesta ja pyytamisestä rikosasioissa.

30 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen sovittu tai säädetty.

Tämän lain säännökset eivät vaikuta Suomen viranomaisten yhteydenpitoon vieraan valtion viranomaisten kanssa rikosasioissa kansainvälisen rikospoliisijärjestön (*Interpol*) välityksellä taikka yhteydenpitoon diplomaattista tietä.

[HE 61/93](#), LaVM 25/93

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

24.3.1995/406:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1995.

[HE 22/94](#), LaVM 24/94

17.10.2001/849:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2001.

[HE 90/2001](#), LaVM 18/2001, EV 100/2001

20.2.2004/149:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

[HE 31/2003](#), LaVM 4/2003, EV 92/2003, Neuvoston säädös (2000/C 197/01); EYVL N:o C 197, 12.7.2000, s. 1

11.5.2007/543:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2007.

[HE 153/2006](#), LaVM 23/2006, EV 264/2006

4.3.2011/192:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

[HE 285/2010](#), LaVM 31/2010, EV 286/2010

13.5.2011/454:

Tämä laki tulee voimaan 17 päivänä toukokuuta 2011.

[HE 286/2010](#), LaVM 34/2010, EV 311/2010

22.7.2011/823:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

[HE 222/2010](#), LaVM 44/2010, EV 374/2010

11.5.2012/217:

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä toukokuuta 2012.

[HE 1/2012](#), LaVM 3/2012, EV 24/2012, Neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS (32009F0315); EUVL L 93, 7.4.2009, s.23

11.4.2014/301:

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä huhtikuuta 2014.

[HE 213/2013](#), LaVM 2/2014, EV 23/2014

28.6.2017/432:

Tämä laki tulee voimaan 3 päivänä heinäkuuta 2017.

Ennen tämän lain voimaantuloa toimitettuihin oikeusapupyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Suhteessa sellaiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, joka ei ole tämän lain tullessa voimaan pannut täytäntöön rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2014/41/EU, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut direktiivin täytäntöön.

[HE 29/2017](#), LaVM 7/2017, EV 65/2017, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU (32014L0041); EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1